

محسن بیرهادی

عضو هیئت‌رئیس‌ه مجلس یازدهم

همان‌طور که در قانون اساسی تکلیف شده است، قانون‌گذاری و نظارت بر اجرای آن و عملکرد مسئولان اجرایی، دو حوزه کاری مجلس شورای اسلامی است. نمایندگان موظف هستند در راستای وظایف خود به عنوان وکلای ملت و سوگند نمایندگی‌شان، به این دو وظیفه بدون اغماض ورود کنند.

در همین راستا، سؤال، تذکر، استیضاح و تحقیق وتفحص از مجموعه‌های دولتی، ابزارهای نظارتی نمایندگان بوده و مجلس برای ایفای نقش نظارتی خود از آنها بهره می‌برد و استفاده از آن حق طبیعی مجلس است؛ چراکه منجر به تقویت شان و جایگاه نمایندگی می‌شود.

در این میان، آنچه حائز اهمیت ویژه است و به تقویت شان مجلس منجر می‌شود، استفاده به‌موقع و بیجا از این ابزارهاست. در همین راستا نیز مجلس یازدهم همان‌طور که در کارنامه ۲۲ماهه خود نشان داده است، هیچ اغماضی در این مسیر ندارد و در بازه زمانی مشابه شاید در طرح و تعدد استفاده از ابزارهای نظارتی مذکور در میان ادوار بهارستان نیز رکورددار هست.

آنچه اخیرا درباره زمه‌ه استیضاح برخی وزرا و عمدتا وزرای اقتصادی دولت سیزدهم خبرساز شده است، نه به رویکرد مجلس بلکه به گمانه‌زنی‌های خبری مرتبط می‌شود.

شرایط ویژه و دشوار اقتصادی کشور و رشد تورم و افزایش قیمت‌ها، فشار بی‌سابقه‌ای را بر مردم، به‌ویژه طبقه کم‌درآمد و فرودست جامعه، تحمیل کرده است. رسیدگی به این‌اوضاع و بررسی چرایی عدم به‌بود اوضاع اقتصادی آن‌طور که انتظار می‌رفت، محل توجه همه نمایندگان است.

نمایندگان موظف هستند کاستی‌ها، سستی‌ها و انفعال‌های صورت‌گرفته در این روند را مورد توجه و پیگیری قرار دهند.

نکته‌ای که در بحث استیضاح وزرا موضوعیت دارد و از جانب اکثریت مجلس محل اعتناست، در نظر گرفتن شرایط کشور و مشکلات تحمیلی به حوزه اقتصادی از یک سو و توجه به تلاش‌های دولت برای رفع و مقابله با این شرایط تحمیلی، به‌ویژه در این حوزه از سوی دیگر است. در کنار این توجه

• محسن بیرهادی در مجلس

«شرق» از تلاش برخی نمایندگان اصولگرای مجلس برای استیضاح وزرا و ممانعت هیئت‌رئیس‌ه از پذیرش آن گزارش می‌دهد

دوسویی در همسویی

معصومه معتمدی؛ برخی بر این باورند که قدرت یک‌دست آفت است. صحت این حرفشان هم زمانی نمود پیدا می‌کند که کشور به آن دچار شود. البته وقتی ۲۲۰ نماینده اصولگرای مجلس یازدهم طی نامه‌ای از سید ابراهیم رئیسی خواستند کاندیدای انتخابات ریاست‌جمهوری شود، چنین باوری نداشتند. حتی وقتی ۲۵۰ نماینده از سایر رقبای انتخاباتی او که البته پوششی خوانده می‌شدن، خواستند به نفع رئیسی کنار بروند هم تصور نمی‌کردند این یک‌دستی قدرت به این زودی وبال گردنشان شود؛ چراکه مجلس یازدهم آبروی خود را به این اقدام سیاسی گره زد و حالا گریزی از آن ندارد. اتفاقی که از منظر سیاسی میمون و مبارک نمود اما آن زمان ترجیح دادند دولت و مجلسی همسو داشته باشند، شاید به یمن این یک‌دستی همه مشکلات پشت کوه قاف برود و کام اصولگرایان که بعد از سه دوره دوری از قدرت، حالا نوبت به آنها رسیده شیرین شود. اما این شادمانی دیری نباید که مجلسی‌ها متوجه شوند آرزو با واقعیت تفاوت چشمگیری دارد و کسی برایشان در عرصه بین‌الملل فرش قرمز پهن نکرده و منتظرشان نیست. مجلس یازدهمی‌ها روزهای اول بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری اشتیاق عجیبی داشتند و خود را در این پیروزی دخیل می‌دانستند و با رای بالایی به وزرای دولت رئیسی اعتماد کردند. حتی دو کرسی کابینه، سهم این حمایت جداگرتی‌شان شد. اما چیزی نگذشت که متوجه شدند برای کشورداری فقط هم‌فکری سیاسی کافی نیست و وزرا باید تخصص لازم را داشته باشند تا بتوانند جوابگوی مطالبات جامعه باشند و آبروی دولت و مجلس موسوم به انقلابی را حفظ کنند. به همین دلیل با بالاگرفتن مشکلات اقتصادی، افزایش نرخ تورم، افزایش افسارگسیخته نرخ مسکن و بازار خودرو و ارز و… موج تذکر و سؤال روی سر وزرای مورد وثوق بهارستان نشینان سرازیر شد. اما وقتی بی‌توجهی وزرا را نسبت به بعد نظارتی مجلس دیدند و در جلسات کمیسیون‌ها برای پاسخ‌گویی حاضر نشدند، استیضاح را راه چاره‌ای برای پاسخ‌گو کردنشان دیدند؛ بنابراین استیضاح وزیر کار، راه، اقتصاد، صمت، کشاورزی و بهداشت را کلید زدند که البته استیضاح سه وزیر کار، اقتصاد و صمت بیش از دیگران جدی شد. دامنه انتقادات به وزرای فوق تا جایی فراگیر شد که حتی کارکنان این وزارخانه‌ها هم با تجمع‌های اعتراضی مقابل محل کار خود، خواستار استیضاح آنها شدند.

استیضاح وزرای همسو آری– نه!

اما سؤال اینجاست، زمانی که کابینه دولت همسو با حمایت حداکثری اهالی بهارستان روی کار آمده است، مگر می‌شود آنها را وادار به پاسخ‌گویی با استیضاح کرد؟ یا حتی وقتی دو نماینده با حمایت کامل هیئت‌رئیس‌ه برای پست وزارت به سایر نمایندگان پیشنهاد داده می‌شود، مگر می‌توان آنها را به این سادگی از کرسی وزارت جدا کرد؟ از این رو، برخی نمایندگان موافق استیضاح تأکید دارند که چنین امری به دلیل همسویی سیاسی مجلس و دولت امکان‌پذیر نیست و حتی به فرض اینکه هیئت‌رئیس‌ه استیضاح‌ها را اعلام وصول کند؛ استیضاح‌ها در صحن رای نمی‌آورد. احمد علیرضایی، نماینده اصولگرای اعلام وصول کند و این باره تأکید دارد: «مجلس یازدهم نمی‌تواند استیضاحی را اعلام وصول کند و اگر هم همین اتفاق بیفتد، اکثر نمایندگان از عزل‌شدن وزیر موردنظر جلوگیری خواهند کرد. یکپارچگی پررنگی بین مجلس و دولت وجود دارد این شواهد و پیمان‌ها به ما می‌گوید که روند استیضاح در مجلس یازدهم از کارآمدی لازم برخوردار نیست و آنها نمی‌توانند وزیری را در این مجلس استیضاح کنند». به واقع نمایندگان موافق استیضاحی بر این باورند که مجلس یازدهم توان استیضاح وزرای دولت سیزدهم را ندارد و اگر قرار بر تغییر رویکرد اقتصادی در دولت باشد، این تغییر و اصلاح کابینه نه از سوی مجلس یازدهم، بلکه از سوی شخص رئیس‌جمهوری خواهد بود.

بایکوت استیضاح وزرا در هیئت‌رئیس‌ه

مدتی است استیضاح وزرای اقتصادی دولت رئیسی به طور جدی مطرح است اما هیئت‌رئیس‌ه مانع از اعلام وصول طرح استیضاح می‌شود و از این امر سر باز می‌زند. به حدی که به گفته سیا‌هکلی، نماینده قزوين و عضو کمیسیون صنایع مجلس، اسفندماه برخی نمایندگان موافق استیضاح در حال جمع‌آوری امضا برای نامه‌ای بودند که در آن به هیئت‌رئیس‌ه تذکر بدند که چرا استیضاح اعلام وصول نمی‌شود و در دست‌ورکار قرار نمی‌گیرد؟ او ابراز تأسف کرد که هیئت‌رئیس‌ه به وظیفه قانونی خود عمل نکرده و به موافقان استیضاح پاسخ نمی‌دهد که چرا استیضاح را اعلام وصول نمی‌کند؟ حالا هم با گذشت بیش از یک ماه از اسال جدید، باز نه از اعلام وصول استیضاح وزیر صمت خبری است، نه از استیضاح

ویژه، اگر کاستی و انفعالی محرز شود، مجلس اغماضی در رسیدگی موضوع با وزرای مربوطه نخواهد داشت و حتی آن را وظیفه خود برای تقویت دولت می‌داند.

نکته دیگری که در بحث استیضاح حائز اهمیت است، همراهی و همدلی طراحان و امضاکنندگان استیضاح وزرا و پای کار ماندن آنها برای بازخواست‌کردن وزرای مربوطه است تا خدایی ناکرده این اهرم نظارتی لوث و تضعیف نشود.

استیضاح وزرا را نه رویکردی منفی بلکه ابزاری برای واکاوی مشکلات و پاسخ‌گوکردن بیشتر وزرا می‌دانم؛ باین‌حال، نباید شتاب‌زده و با کارنامه ناکافی به واسطه محدودیت زمان مسئولیت از ناحیه وزرا اقدام کنیم. معتقدم برای رسیدگی به کارنامه وزیران باید فرصت تحقق ایده‌ها و برنامه‌های اجرایی به دولت‌رمدان داده شود تا عبار عملکردی ایشان محک زده شود.

نکته دیگر اینکه در کنار بحث نظارتی و استفاده از اهرم‌های نظارتی

حمایت قاطع آصفری از هیئت‌رئیس‌ه مجلس

محمدحسن آصفری، نماینده اصولگرای اراک، در گفت‌وگو با «شرق» در توضیح اینکه چرا هیئت‌رئیس‌ه مجلس مانع از اعلام وصول استیضاح وزرا می‌شود، مدعی شد: «طبق آیین‌نامه داخلی مجلس، اگر استیضاح وزیری به حدنصاب برسد، هیئت‌رئیس‌ه موظف به اعلام وصول آن است. از آنجایی که هر استیضاح ۶۰ امضا می‌خواهد و هنوز هیچ‌یک از استیضاح‌ها به حدنصاب این تعداد نرسیده است، هیئت‌رئیس‌ه هم آنها را اعلام وصول نمی‌کند».

عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس در عین حال استیضاح وزرای دولت رئیسی را بسیار زودهنگام توصیف کرد و افزود: «در این مدت کوتاه چندماهه، هنوز ارزیابی درستی از عملکرد وزرا وجود ندارد و نیاز به گذر زمان است. بنابراین حتی زدن حرف استیضاح وزرا در این برهه زود است و باید فعلا با تذکر و سؤال پیش رفت و به آنها فرصت داد».

نماینده اصولگرای همسو با دولت سیزدهم، در پاسخ به اینکه فکر نمی‌کنید به اندازه کافی در این مدت به وزرا تذکر داده شده است و در این شرایط بد اقتصادی که به مردم فشار آمده، باید با اقدامی جدی‌تر وزرا را متوجه شرایط کرد؟ گفت: «بخشی از مشکلات اقتصادی بر عهده دولت قبل است و دولت فعلی سهمی از آن ندارد. ما نیازمند زمان هستیم و نباید برای استیضاح یا تغییرات وزرا عجله کنیم؛ چراکه هنوز کمتر از ۶۰ درصد مدیران جای‌جا شده‌اند و باید به این تغییر مدیران سرعت ببخشیم، بعد نوبت به بازخواست وزرا برسد».

نماینده اراک در مجلس یازدهم سا تأکید بر اینکه «مخالف استیضاح وزرا هستم»، ادامه داد: «باید حداقل به وزرا یک سال زمان بدهیم بعد عملکرد آنها را ارزیابی کنیم، این اولین بود‌ج‌های است که دولت جدید به مجلس ارائه داده است و فقط دو هفته از ایلان آن می‌گذرد. باید صبر کنیم تا بودجه بعد از ایلان در جای خودش بنشیند بعد توجه حل مشکلات جامعه را از دولت و وزرا داشته باشیم و بخواهیم آنها را به دلیل ضعف عملکرد استیضاح کنیم».

ید طولای هیئت‌رئیس‌ه در زیر پا گذاشتن قانون!

برخلاف آصفری، علی‌اصغر عنابستانی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس، هیچ جانبداری‌ای از هیئت‌رئیس‌ه ندارد و تخلف آنها را در این‌باره محرز می‌داند. او معتقد است انجام خلاف قانون، روال هیئت‌رئیس‌ه مجلس شده است. این نماینده دور یازدهم مجلس به «شرق» گفت: «هیئت‌رئیس‌ه در اعمال نظرات خودش و ترجیح نظراتش بر نظر نمایندگان و زیر پا گذاشتن آیین‌نامه ید طولایی دارد».

او در ادامه انتقادات خود به هیئت‌رئیس‌ه مجلس بیان کرد: «متأسفانه برخلاف آنچه دوستانمان در هیئت‌رئیس‌ه قسم یاد کرده‌اند، در موارد متعددی طی دو سالی که از عمر مجلس می‌گذرد، آیین‌نامه را رعایت نمی‌کنند».

عنابستانی تأکید کرد: «هیئت‌رئیس‌ه مجلس یازدهم ظاهرا کلا تمایلی به استیضاح وزرا ندارد و این عدم تمایل فقط مربوط به وزرای دولت فعلی نیست و در مدتی که از دولت روحانی مانده بود، بارها خواستار استیضاح وزیر نفت بودم و ۵۰ امضا برای استیضاح زنگنه جمع کردم، اما برخلاف آیین‌نامه، هیئت‌رئیس‌ه و مشخصا آقای قالیباف همان موقع هم استیضاح را اعلام وصول نکرد».

این نماینده اصولگرای منتقد هیئت‌رئیس‌ه درباره دلیل عدم اعلام وصول این طرح توضیح داد: «دلیل عدم اعلام وصول استیضاح‌ها را باید از خود هیئت‌رئیس‌ه ببرسید، اما آنچه مسلم است، این است که این اقدامشان خلاف قانون است. اشکالاتی در آیین‌نامه مجلس وجود دارد که اجازه می‌دهد هیئت‌رئیس‌ه خلاف آیین‌نامه عمل کند و ما هم نمی‌توانیم برخورد ویژه‌ای با آنها داشته باشیم».

نمایندگان معترض طرح استیضاح هیئت‌رئیس‌ه را کلید برزند

عنابستانی تنها راه برخورد نمایندگان با تخلفات هیئت‌رئیس‌ه را که به زعم او کم هم نیست، آوردن طرح «استیضاح هیئت‌رئیس‌ه» به صحن علنی دانست. او تأکید کرد: «اما از آنجایی که این اقدام نمایندگان ممکن است برای آنها تبعات سنگینی داشته باشد، از این کار سر باز می‌زنند».

این عضو کمیسیون اجتماعی مجلس در ادامه توضیحاتش گفت: «طبق قانون وقتی ۱۵ تا نماینده طرح استیضاحی را امضا کردند، حتی در صورتی که در اقلیت مطلق باشند، هیئت‌رئیس‌ه موظف است طرح آنها را اعلام وصول کند تا به صحن بیاید. اما هیئت‌رئیس‌ه فقر می‌کند آنها اقلیت هستند و نمی‌توانند به هیئت‌رئیس‌ه فشار بیاورند، به همین دلیل موضع شخصی و بعضا سیاسی نسبت به درخواست آنها می‌گیرد و از مدار قانون خارج می‌شود».

او تأکید کرد: «این ایراد آیین‌نامه داخلی است که باید اصلاح شود. از آنجایی که اصلاح آیین‌نامه نیاز به رای دوسوم نمایندگان دارد، همیشه با این مشکل مواجه هستیم؛ یعنی همه نمایندگان معترف هستند که آیین‌نامه اشکال دارد و باید اصلاح شود، اما زمان رای‌گیری در صحن، به آن رای نمی‌دهند».

این نماینده دور یازدهم مجلس با بیان اینکه مخالف استیضاح است، در عین حال اعلام وصول طرح استیضاح وزرا از سوی هیئت‌رئیس‌ه را حق نمایندگان دانست و گفت وزرا هم باید در این‌باره با مجلس همراهی داشته باشند تا ضعف برطرف شود.

او اضافه کرد: «اما برخی واصل تفکیک قوا را اشتباه گرفته‌اند و معتقدند چون مسئولیت هر یک از قوا جداست، پس به کسی پاسخ‌گو نیستند؛ در حالی که نظارت از وظایف ذاتی مجلس است و وقتی به وزیری رای اعتماد می‌دهد، باید بر او نظارت داشته باشد. باین‌حال، برخی وزرا زیر بار نظارت مجلس نمی‌روند، در صورتی که طبق قانون این حق مردم و مجلس است».

تلاش برای جداشدن از تبعات عملکرد دولت

اگرچه به نظر برخی نمایندگان گذشت ۳ ماه از عمر دولت سیزدهم زمان زیادی نیست و معتقد به دادن فرصت بیشتر به وزرا هستند، اما نمایندگانی که شاهد ضعف وزرا و نادیده‌گرفتن شعارهای انتخاباتی دولت هستند و مشت را نشانه خورار می‌دانند، نمی‌خواهند مردم در زمان انتخابات‌گناه دولت را پای آنها بنویسند. اگرچه چه بخواهند و چه نتخواهند این مجلس سرنوشت خود را با دولت سیزدهم گره زده است؛ یعنی در صورت عدم تحقق شعارهای دولت، آنها نیز در انتخابات آتی گرفتار می‌شوند؛ پس هرچند زودهنگام با راه‌انداختن پروسه استیضاح وزرای دولت همسو و کشیدن خط‌وشان، به فکر جداسازی آینده سیاسی خود نزد افکار عمومی هستند، شاید در انتخابات آینده ناکام نمانند.

یادداشت

افغانستان امروز و مصالح ملی ایرانیان

احسان هوشمند

در یادداشت هفته گذشته تأکید شد مواجهه کشورمان با تحولات افغانستان در دور جدید، نیازمند راهبردی دانش‌پایه و جامع است. این مهم نیازمند نهادهای پژوهشی و مطالعاتی سامان‌یافته و نیز ملزم‌بودن ساختار تصمیم‌گیری بر استفاده از نظرات کارشناسان و مطالعات و پژوهش‌های موجود است. متأسفانه در این‌باره کشور نمره قبولی دریافت نمی‌کند؛ چراکه طراحی سیاست برای مواجهه با مسائل افغانستان، همچون بسیاری از مسائل مزمن داخلی و خارجی در کشور، نه تحت تأثیر بنیان‌های دانشی و علمی مبتنی بر مصالح عمومی، بلکه تحت تأثیر تصمیمات اداری از سوی محدودی از سازمان‌ها اتخاذ می‌شود و ارزیابی دقیقی از نتایج این دست از سیاست‌ها نیز صورت نمی‌گیرد و به‌این‌ترتیب به صورت معمول بر حجم مسائل کشور افزوده می‌شود.

امروز طالبان بر افغانستان مسلط شده است؛ بدون آنکه ساختار حقوقی و قانونی برآمده از آرای عمومی مردم افغانستان در این‌باره نقشی ایفا کرده باشد. حتی نهادهای سنتنی همچون لویی جرگه یا شورای علما نیز در طراحی سیاست طالب‌ها تا به امروز ایفایگر نقش نبوده‌اند، یعنی طالب‌ها پاسخ‌گوی هیچ نهاد ناظری نیستند و سیاست‌های آنها از سوی نهادهی مشورتی یا قانونی، طراحی و سپس ارزیابی نمی‌شود. اگرچه روحانیون حاکم بر افغانستان تأکید کرده‌اند در اداره افغانستان به صورت موقت قانون اساسی ظاهرشاه را ملاک قرار می‌دهند، اما میزان پایبندی به این قانون اساسی نیز در ابهام قرار دارد. ک‌نیز راه در مسائل روزمره به قانون اساسی دوره حامد کرزی ارجاع می‌دهند. طلبه‌های افغانستانی از زمان به‌دست‌گرفتن قدرت، با تکت‌نظری اجازه حضور را از سایر گروه‌ها، طوایف و مذاهب در ساختار قدرت سلب کرده‌اند. ساختار طالبان اگرچه تحت تأثیر تسلسری حنفی و سلفی و دیوبندی از دین اسلام قرار دارد، اما نباید از حضور عناصر قدرتمند قومی و طایفه‌ای یعنی پشتون‌گرایی در این ساختار نیز غافل بود. پشتونوالی برآمده از این رویکرد طایفه‌ای و قومی است که در سده‌های گذشته منعی برای حضور دیگر اقوام و طوایف در ساختار سیاسی ایجاد کرده است. کمااینکه ملامهت‌الله یا اشرف غنی یا کرزی همگی برآمده از ساختاری است که به پشتونوالی معروف است که به دیگران اجازه حضور در هرم قدرت را نمی‌دهد. در دوره جندنامه به قدرت رسیدن طالب‌ها، از سویی نسبت به زبان فارسی و محدودیت‌هایی اعمال شده و از دیگر سو نمادهای تاریخی مردم افغانستان که نسبتی عمیق با جهان ایرانی دارد، یعنی نوروز نیز از تقویم طالبان حذف شده است. در این‌باره حکومت سرپرست چندان جدی اقدام کرده که حتی روز دهقان در روز دوم س‌ماه حمل برابر با فروردین را از تقویم حذف و به روز پنجم‌ماه حمل منتقل کردند تا امکانی برای برپایی جشن نوروز باقی نماند. روحانیون حاکم در اقدامی دیگر، بدون آنکه واکنشی در ایران برانگیزاند، تقویم یزدگردی–جلالی و یزدگردی را تغییر و تقویم قمری را جانفشین کردند. این اقدام طالبان در مبارزه با تاجیکان و دیگر گروه‌های زبانی و فرهنگی و تاریخ افغانستان بازتاب چندان‌دری ایران نداشت.

توجه جدی طالبان به مسائل سیاسی و نوع مواجهه با همسایگان نیز در این چند ماه به قدرت رسیدن شایان توجه و تحلیل است. مسائل مرزی با ایران که به درگیری محدودی نیز در دهم آذر ۱۴۰۰ بدل شد، یا جریان بازداشت حجت‌الاسلام یارمحمد رحمتی از آن صحنه است. رئیس دفتر مرکز فرهنگی تبیان در کابل که به حضور در مقابل سفارت ایران، به تظاهرات اعتراضی مقابل سفارت ایران واکنش نشان داد و سپس پخش یک فیلم اعتراف‌گونه از نام‌برده که از حمله‌کنندگان به سفارت ایران پوش می‌خواست با روش آشنای اعتراف‌گیری تلویزیونی، سرعت عمل طالب‌ها در مدیریت فضای سیاسی و فرهنگی افغانستان طبق سیاست‌های این گروه و فرقه را نمایان می‌کند.

هیئت‌کنشور افغانستان از نظر شاخص سواد در جهان جزء تبه‌های آخر است. حدود ۴۳ درصد مردم افغانستان باسواد و بیش از ۵۷ درصد بی‌سواد هستند و برآورد می‌شود حدود ۷۰ درصد زنان افغانستانی بی‌سواد هستند. میلیون‌ها کودک نیز در افغانستان از تحصیل محروم‌اند. نسبت بی‌سوادی در روستاهای افغانستان بسیار بالاتر از شهرهاست. ضعف نظام آموزشی و نبود امکانات آموزشی و معلم نیز موجب شده تا نسبت درخورد توجهی از افراد باسواد و دارای مدرک تحصیلی از خواندن و نوشتن ساده نیز محروم باشند. همچنین وجود هزاران مدرسه دینی در افغانستان با ده‌ها هزار طلبه (در حدود ۱۵ هزار نفر از این طلاب از زنان تشکیل می‌دهند) از دیگری مختصات سیاسی و فرهنگی امروز افغانستان است. بخش مهمی از این مدارس دینی، مراکز برای تعلیم بر اساس معیارهای مدنظر گروه‌های تندرواست که گرایش‌های تکفیری دارند. همچنین بیش از ۱۶۰ هزار مسجد و مرکز دینی در افغانستان فعالیت دارند که طالبان در بخش مهمی از آنها نفوذ دارد. در بخشی از این مدارس نیز داعش نفوذ دارد. با چنین شرایط و زمینه‌هایی، به نظر می‌رسد در ماه‌ها و سال‌های آینده چالش‌های مرتبط با افغانستان بیش از پیش در ایران نمایان خواهد شد و بیش از هر زمانی لازم است ایران نسبت به تحولات افغانستان با آگاهی کامل و رصد تحولات آن، سیاست‌هایش را تنظیم کند و بر همین اساس به مسئولان کشور پیشنهاد می‌شود مراکز مطالعاتی و پژوهشی مرتبط با کشورهای همسایه از جمله افغانستان، تقویت و کارایی آنها مورد ارزیابی قرار گیرد. طبق ضوابط قانونی، دولت و نهاد‌های مسئول در سیاست خارجی نیز موظف شوند تا به صورت تعریف‌شده، از نتایج مطالعات کارشناسی و تخصصی در این حوزه استفاده کنند و این در شرایطی ممکن است که مصالح ملی و عمومی در کانون توجهات دولت‌رمدان در سیاست‌های داخلی و منطقه‌ای و جهانی باشد.